

Memo

Aan: Gemeenteraad

Cc:

Van: College van B&W

Datum: 21 oktober 2022

Kenmerk:

Onderwerp: Vier actielijnen energiecrisis oktober 2022

Aanleiding

Gehoord de discussie met de gemeenteraad op 10 oktober 2022 en zoals aangekondigd in de begroting zijn dit denkrichtingen met betrekking tot mogelijke maatregelen naar aanleiding van de stijgende energieprijzen. De stijgende energieprijzen hebben niet alleen een sterk effect op inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers, maar uiteindelijk ook op de bestaanszekerheid. Dit wordt benadrukt door allerlei organisaties, van IMF en NIBUB tot DNB en SCP. Deze memo ligt het effect van de stijgende energieprijzen, mogelijkheden, rollen en termijnen toe.

Rijksinzet

Het is van belang om aan te geven dat het initiatief in eerste instantie bij het Rijk ligt en dat de gemeente die uitvoert en specifieke aanvullende maatregelen neemt. Op dit moment heeft het Rijk een aantal forse maatregelen genomen die in totaal € 23,5 miljard kosten. Dat zijn:

- Voor alle huishoudens wordt in november en december 2022 een energiecompensatie van € 190 per maand uitgekeerd. Die wordt via de energierekening in november / december 2022 verrekend.
- Een eenmalige Rijks tegemoetkoming in 2022 à € 1.300 op 120% van de bijstandsnorm¹
- Deze eenmalige tegemoetkoming van € 1.300 wordt in 2023 weer door het Rijk verstrekt
- Met ingang van 1 januari 2023 geldt een prijsplafond van € 1,45 per m³ gas tot een jaargebruik van 1.200 m³ gas. Voor elektriciteit gaat het om € 0,40 per kWh tot een jaargebruik van 2.900 kWh.² Dit geldt tot en met december 2023.

Ondanks deze Rijksmaatregelen schatten we in dat daarmee de problemen van onze inwoners nog niet zijn opgelost. Inwoners hebben naast gestegen energiekosten immers ook te maken met prijsinflatie bij boodschappen. Wij willen ervoor zorgen dat onze inwoners niet door de bodem zakken. Aangezien we nu nog niet kunnen inschatten hoe de Rijksmaatregelen en de aanvullende gemeentelijke maatregelen werken, stellen we voor onze aanvullende maatregelen voor het dit jaar (2022) en volgend jaar (2023) te nemen en daarna te beoordelen of en wat nog nodig is.

Inhoud memo

De gemeenteraad heeft aangegeven dat de gemeente additionele maatregelen moet nemen om uiteindelijk de bestaanszekerheid van specifieke doelgroepen, vooral de onderkant van de samenleving, te steunen. Die input is meegenomen in deze memo. De memo gaat in op:

I Planning en termijnen

II Vier actielijnen

III Kosten, dekking en uitvoerbaarheid

I Planning en termijnen

Zoals aangegeven, is het op verzoek van de gemeenteraad op de agenda gezet en op 10 oktober 2022 besproken in een raadsvergadering. Daar de Begroting 2023 op 31 oktober 2022 en 3 november 2022 door de gemeenteraad behandeld wordt, is de verwachting dat er daarna om actie van de gemeente gevraagd gaat worden. Het gaat dan vooral om acties in het jaar 2023, dus tijdelijk in verband met de bijzondere situatie, nog los van de Rijksinzet. Dat is de politiek-bestuurlijke planning.

¹ Met de stand van september 2022 zijn er in Oude IJsselstreek 1.436 toeslagen toegekend.

² Het kabinet kiest voor de grens van 1.200 m³ gas en 2.400 kWh elektriciteit, omdat dat de grens is rond het gemiddelde verbruik in normale tijden. Ook moet er volgens het kabinet een besparingsprikkel blijven, omdat dat van belang is voor de leveringszekerheid en een voorwaarde is van de EU. Op basis van de cijfers van 2021 schat het kabinet dat 50% van de huishoudens onder het prijsplafond valt. Als huishoudens 10% besparen, zou dat cijfer volgens het kabinet kunnen oplopen tot ongeveer 60% van de huishoudens.

Daarnaast is er de planning qua actielijnen. Conform Covid gaan we uit van drie termijnen:

- De korte termijn (acute fase) tot en met december 2022
- De middellange termijn (overbruggingsfase) januari 2023 tot en met december 2023
- De lange termijn (herstelfase) vanaf januari 2024

De verwachting, onder andere van het Rijk, is dat de problematiek tot en met december 2023 zal duren. Redenen zijn mede de oorlog in Oekraïne, de wereldwijde energiemarkt en energietransitie. De vier actielijnen hebben daarom met name betrekking op de korte en middellange termijn. Voor de lange termijn gaan we uit van het wenkende duurzame perspectief. Dat is bijvoorbeeld vastgelegd in het Akkoord van Parijs, maar voor onze regio nog sterker in het Akkoord van Groenlo en de RES. Energieneutraal in 2030 met lokaal geproduceerde duurzame energie voor inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers is daarbij de ambitie.

II Vier actielijnen

Er is gekozen om de inzet te richten op inwoners en maatschappelijke organisaties en dus niet op ondernemers, omdat het Rijk vanaf 1 november 2022 met maatregelen voor het MKB komt, we al verduurzamingsprogramma's hebben en omdat er vragen zijn over onder andere staatssteun. De vier actielijnen waar we voor inwoners en maatschappelijke organisaties op inzetten, zijn:

1. Communicatie verbeteren
2. Energietoeslag op 130% zetten en daarna maatwerk leveren
3. Subsidies voor maatschappelijke organisaties op 130% zetten
4. Investeren in structurele verduurzamingsmaatregelen

1. Communicatie verbeteren

Op de raadsvergadering kwam naar voren dat de communicatie richting inwoner nog verbeterd kan worden. Denk hierbij aan vragen als: Waar kan ik terecht, welke regeling is wel of niet van toepassing voor mij en volgt er na de 130% een maatwerkplan?

In eerste instantie gaat het dan om de inzet van reguliere communicatiekanalen van de gemeente. Denk aan website, social media, sandwichborden en het gemeentenuws in het huis-aan-huisblad. Ook nu zetten we onze partners als Sociaal Werk OIJ, schuldhulpmaatjes, etc. al in bij de communicatie. Waar nodig kunnen 'nieuwe' middelen worden ingezet als posters, video's etc. Er wordt heel duidelijk gekozen voor een insteek om constructief vragen te beantwoorden in plaats van energiearmoede te benadrukken (in verband met schaamte). Naast hetgeen we nu al kunnen doen qua communicatie, moet er ook gewacht worden op de debatten in de gemeenteraad over de Begroting 2023 op 31 oktober 2022 en 3 november 2022.

We zoeken de aansluiting en afstemming met adviesgroepen als Adviesraad Sociaal Domein om zo meer mensen te bereiken. Idem dito voor maatschappelijke partners als Wonion.

2. Energietoeslag op 130% zetten en daarna maatwerk leveren

Op verschillende plekken in het land wordt ingezet op het verhogen van de energietoeslag van 120% naar 130% van het sociale minimum. Oude IJsselstreek kan dat ook doen. De insteek is hier om met een generieke aanpak (in plaats van maatwerk) snel en maximaal effect te bereiken zonder dat er veel inzet op personeel wordt gedaan. Uiteraard zullen er dan, los van discussies over zelfregie en bestedingspatronen, inwoners profiteren die het misschien niet nodig hebben of met een te hoog inkomen (bijvoorbeeld de middenklasse) buiten de boot vallen, maar dat wordt voor lief genomen.

Vraagstukken waarbij ondanks de reguliere maatregelen schrijnende situaties zijn ontstaan, worden met een maatwerkplan opgepakt. Iedere inwoner moet de minimale benodigde boodschappen kunnen doen om te kunnen blijven meedoen in de maatschappij. Om dit te garanderen moet er een minimum netto besteedbaar inkomen zijn. Wanneer dit niet aanwezig is kan een huishouden (financiële) maatwerkondersteuning aanvragen en wordt er vanuit vroegsignalering of schuldhulpverlening ondersteuning geboden.

3. Subsidies voor maatschappelijke organisaties op 130% zetten

Aangezien maatschappelijke organisaties de smeerolie van de samenleving vormen, wordt er gelijk de Covidmaatregelen ingezet op een 130% uitkering van de subsidies. Er wordt in eerste instantie gedacht aan maatschappelijke organisaties op onder andere het gebied van kunst, cultuur en sport met een eigen accommodatie. Die doelgroep kan uitgebreid worden.

Naar aanleiding van gesprekken met bijvoorbeeld sportverenigingen is duidelijk geworden dat met name structurele verduurzamingsmaatregelen bijdragen. Denk aan ledverlichting, zonnepanelen of een warmteboiler.

De lijn vanuit de gemeente is wel, dat er in ruil voor steun iets maatschappelijks voor terug gedaan wordt: houdt de deuren open voor leden en niet-leden. Denk bijvoorbeeld aan de bibliotheek die ruimte biedt aan studenten om in een warme omgeving te studeren.

Voor zwembaden is een Rijksregeling opgesteld. Zorginstellingen en onderwijsorganisaties (huisvesting) worden in eerste instantie niet via de gemeente ondersteund, maar moeten zichzelf via andere regelingen voorzien. Overigens zijn dit ook "vindplaatsen" als bijvoorbeeld kinderen zonder eten op school komen of ouderen thuis in de kou zitten.

4. Investeren in structurele verduurzamingsmaatregelen

De insteek is om inwoners versneld op een structurele manier er letterlijk en figuurlijk warm bij te laten zitten. Daarmee wordt het toekomstige financiële probleem niet alleen bij de bron aangepakt, maar geven we ook invulling aan verduurzamingsopgaven. In het Plan van Aanpak Energiearmoede zitten vijf onderdelen: bespaarcoaches, fixteams, een witgoedregeling, een communicatiecampagne en een subsidieregeling.

We hebben vanaf medio november 2022 al de isolatie subsidie die de AGEM voor ons gaat uitvoeren en bedoeld is voor woningeigenaren met een inkomen tot maximaal modaal. Mensen met een modaal-inkomen (€ 37.000 bruto) kunnen hier aanspraak maken op maximaal € 1.500 subsidie. Mensen die binnen de 130% regeling vallen, kunnen maximaal € 3.000 subsidie krijgen.

Daarnaast volgt begin 2023 nog een andere subsidie als uitvoering van de motie Isoleren, isoleren, isoleren. Die subsidie is bedoeld voor woningeigenaren om hun woning te isoleren. Hier betreft de doelgroep alle woningeigenaren, want hier zit geen inkomensgrens op.

III Kosten, dekking en uitvoerbaarheid

Voor de actielijnen 2, 3 en 4 is er uiteraard dekking nodig om aanvullend aan het Rijk maatregelen te nemen, bij actielijn 1 vooral ureninzet (tenzij we mensen inhuren voor bijvoorbeeld video's). We onderscheiden daarbij de acties voor 2022 (korte termijn) en 2023 (middellange termijn) in verband met de door de gemeenteraad te behandelen Begroting 2023. Al met al zijn er voor 2022 mogelijkheden, voor 2023 moeten er serieuze keuzes gemaakt worden die effect gaan hebben op de gemeentefinanciën. Wij stellen voor om te kijken naar dekking vanuit de Algemene Reserve. Alternatieve dekkingsmogelijkheden kunnen de Reserve Sociaal Domein en de Covid-middelen zijn.

Samenvatting financiën

In aanvulling op de forse Rijksinzet neemt de gemeente tijdelijk maatregelen om maatschappelijke organisaties en vooral inwoners te steunen met energiekosten en uiteindelijk in bestaanszekerheid.

Maatregel	Doelgroep	Bedrag	Periode
Inwoners op 120% (Rijk)	Inwoners (minimum)	€ 1.300 per huishouden (Rijk)	2022
Inwoners op 120% (Rijk)	Inwoners (minimum)	€ 1.300 per huishouden (Rijk)	2023
Inwoners op 130% (gemeente)	Inwoners (minimum)	€ 520.000 totaal (Algemene Reserve)	2022
Inwoners op 130% (gemeente)	Inwoners (minimum)	Minimaal € 1.000.000 totaal (dekking nodig)	2023
Maatschappelijke organisaties op 130% (gemeente)	Maatschappelijke organisaties	€ 100.000 (dekking nodig)	2022
Maatschappelijke organisaties op 130% (gemeente)	Maatschappelijke organisaties	€ 100.000 (dekking nodig)	2023
Structureel verduurzamen	Alle huishoudens	€ 700.000 (omzetten begroting)	2023

Voor de gemeente gaat het volgens een eerste schatting over 2022 om € 620.000 en over 2023 om ten minste € 1.800.000. Uiteindelijk is verduurzamen en besparen de oplossing voor de lange termijn.